

Toekomstvisie op de bijenteelt in Nederland

Het imago van de Nederlandse imker(ij) blijkt onvoldoende aantrekkelijk te zijn om te waarborgen dat op termijn de imkerij op aanvaardbaar niveau in stand zal blijven. Het aantal praktiserende imkers neemt gestaag af, en dat al gedurende een zeer lange periode van meer dan 50 jaar.

Over de oorzaken en wat daar aan te doen zou zijn, wordt ook al jaren gesproken. In het nemen van initiatieven om eenmalig de imkerij op een zeer positieve manier voor het voetlicht te brengen, zoals dit jaar is gebeurd tijdens de Floriade, zijn we nog wel in staat. Maar met een meer planmatige en structurele aanpak om de bijenteelt weer aantrekkelijk te maken, lukt het niet. Daartoe moet mijns inziens een aantal traditionele paden worden verlaten. In het volgende wil de schrijver dezes daartoe zijn visie geven.

De verzuiling in de imkerij

Met een alsmaar afnemend aantal imkers wordt het steeds moeizamer om als landelijke bonden de imkerij te promoten en in zijn totaliteit goed op de kaart te zetten. De versnippering in meerdere landelijke bonden werkt daar op een negatieve manier aan mee. De hoop was gerechtvaardigd dat na de totstandkoming van het gezamenlijk uit te geven blad BIJEN (uitgezonderd ANI) ook een vergaande samenwerking, respectievelijk samengaan, van organisaties tot stand zou gaan komen. Dat dit niet is gelukt is naar mijn stellige oordeel niet te wijten aan de leden van de afzonderlijke imkerorganisaties, maar veeleer aan de opstelling van de bestuurders van de diverse organisaties. Dit laatste mede omdat er onvoldoende zicht is (of wordt gegeven) op een toekomst met perspectief voor de imkerij.

Indien echter de bakens niet worden verzet, bestaat er een gerede kans dat:

- Veel minder mensen bijen gaan houden
- Steeds meer imkers geen lid meer zullen worden van een imkerorganisatie
- Meer plaatselijke verenigingen zich van de landelijk organisatie zullen afscheiden
- Er meer verenigingen worden opgericht die geen separatisme voorstaan, zoals bijvoorbeeld Buckfast Belangen Verenigd (BBV) en Vereniging van Carnica Imkers (VCI).

Hobbyisten en commerciële imkers

Er moet één centrale organisatie komen die de belangen van alle Nederlandse imkers behartigt. Aangezien de overgrote meerderheid van de Nederlandse imkers uit hobbyimkers bestaat, is het belangrijk om onderscheid te maken tussen hobbyimkers en commerciële imkers, vanwege het –in sommige opzichten– verschil van belangen.

Voor de hobbyimkers is er nauwelijks belang bij deelname aan bijvoorbeeld de bedrijfsraad, terwijl dit voor de commerciële imkerij van groot belang kan zijn. Het beste zou zijn dat de commercieel werkende imkers zich aansluiten (of aangesloten blijven) bij de bestaande land- en tuinbouworganisaties. Een groot deel van de aandacht van de huidige bestuurders gaat nu op aan dit soort aandachtsvelden, terwijl die redelijkerwijs vooral op de belangen van de hobbyimker gericht zou moeten zijn. Het gegeven dat wij nog te boek staan als onderdeel van de bedrijfstak land- en tuinbouw heeft voor de hobbyimker niet al te veel waarde. Deze band kan beperkt van aard zijn. De belangen voor de hobbyimker, liggen niet zozeer bij de landbouw- en tuinbouwvertegenwoordigende overheid, maar veel eerder bij dat deel van de nationale-, provinciale- en gemeentelijke overheden die natuur en milieu vertegenwoordigen en voorts bij de natuurbeherende organisaties als Staatsbosbeheer, Provinciale Landschappen, Natuurmonumenten en dergelijke.

Wat moet er veranderen?

De plaatselijk of regionaal opererende verenigingen, als onderdeel van een landelijke bond, moeten meer ondersteuning krijgen vanuit de overheid. Hierbij kan de huidige verdeling van de Europese gelden ter discussie worden gebracht. Nu gaat de totale bijdrage naar de Ambrosiushoeve. Als imkers hebben wij de indruk dat de rijksoverheid het instituut langzaam maar zeker aan het wegbezuinigen is. De alsmaar doorgaande reorganisaties laten mijn inziens weinig hoop voor de toekomst voor een gedegen onderzoeks-instituut gericht op de bijenteelt. Wel wordt er door de (hobby)imkers flink geld afgedragen ten behoeve van het instituut. En niet alleen dit geld, maar ook nog eens vrijwel de gehele subsidiepot van Europese Fondsen voor de bijenteelt. Als het geld op die wijze op de best mogelijke wijze besteed zou zijn, zou je daar als imker vrede mee kunnen hebben. Maar de nood in de imkerij, misschien beter gezegd de teloorgang van de (hobby)imkerij en de steeds verder teruglopende belangstelling voor onze buitengewoon mooie en nuttige hobby, schiet niet veel op met deze wijze van aanwending van de financiële middelen.

Daarom pleit ik met grote nadruk voor een andere aanwending van deze middelen. Het belang voor de imkerij om weer te groeien en bloeien is van de hoogste urgentie. En dat kan alleen bereikt worden door de verenigingsverbanden op plaatselijk en regionaal niveau de mogelijkheden aan te reiken om de bijenteelt te promoten. Laat de subsidies, die verkregen kunnen worden, op dit niveau aangewend worden. In dit verband valt te denken aan het oprichten van educatieve plaatselijke of regionale centra voor de bijenteelt of -in samenwerking met anderen gericht op natuur en milieu (als bijvoorbeeld het IVN). De activiteiten kunnen bestaan uit het geven van cursussen, workshops, lezingen e.d. voor een breed publiek. Naast de benodigde investeringsubsidies kunnen subsidies bijvoorbeeld worden verleend op geleverde prestaties in de vorm van het aantal bezoekers of cursisten.

16

Eventueel benodigd onderzoek specifiek gericht op de Nederlandse bijenteelt, en ten behoeve van de hobbyimker, kan uitbesteed worden aan een instituut binnen de EEG.

Conclusie

Het is mijn stellige overtuiging dat alleen enthousiasme vanuit de basis, samen met de nodige reorganisaties, randvoorwaarden en steun als bovenomschreven onze schitterende en van groot nut zijnde hobby weer uit het slop kan trekken. En we willen het oude beroep toch niet laten uitsterven?

Kijkend naar de bijen, weten imkers als eersten dat bundeling van krachten leidt tot overleving, prestaties en tevreden gezoem. Kennelijk hebben bestuurders van de landelijke organisaties te weinig tijd voor hun bijen en verliezen zo het zicht op datgene waar het aan de basis (de belangen van de leden) om gaat.

Gerrit Freije, Zuidlaren

Reactie (1)

Reactie 1 op het artikel 'Van Imker tot Imker' in BIJEN 11(11): 304 (2002) en het themanummer 'Leven met de varroamijt', BIJEN 11(10) (2002).

Toen ik vele jaren geleden begon met het imkeren was ik verrast dat het blijkbaar gewoonte was om bestrijdingsmiddelen in de kast te gebruiken. Dit verbaasde mij bijzonder, zeker gegeven het feit dat we met een zichzelf snel reproducerend insect te maken hebben.

Mijn eerste gedachte destijds was de vergelijking met de malariamuskiet. Men heeft getracht met grote

hoeveelheden bestrijdingsmiddelen (DDT) dit insect voorgoed van de wereld te laten verdwijnen; het resultaat was dat het insect natuurlijk muteerde en de wereld opgescheept zit met restanten van een zeer schadelijk middel. De overeenkomsten zijn groot, als ik kijk welke varroamiddelen gekomen zijn en weer gegaan (de varroamijt werd resistent), en welke situatie we nu hebben.

In die begindagen kwam ik ook een voormalig VBBN hoofdbestuurder tegen die al een tijd geleden gestopt was met imkeren omdat ze het niet zag zitten om met bestrijdingsmiddelen de kast in te gaan. Niet zoveel later trof ik echter ook anderen die nog nooit bestreden hadden en dit ook keurig vastgelegd hadden. Het bevestigde eigenlijk mijn eigen ideeën, die toen ook in de diergeneeskunde al stevig opgang deden. Als je al bestrijdt, dan voor een zeer korte periode, en maak er zeker geen jaarlijks gebeuren van; dat roept alleen resistentie op en doet meestal meer schade toebrengen dan dat het een structurele verbetering bewerkstelligt.

Schone wascirkel

Goed, dit in gedachte meenend ben ik met mijn imkeractiviteiten begonnen, eerst voorzichtig met 2 volkjes, later uitbouwend naar nu met 6 grote volken de winter door. Het eerste probleem dat zich voordeed, was dat ik geen kunstraat kon gebruiken waarvan ik de oorsprong niet bepalen kon. De gebruikte bestrijdingsmiddelen stapelden zich op in de was, waardoor ik mijn bijen als het ware op een vuilnisbelt (iets overdreven) zou moeten laten beginnen. Ik kon gelukkig kunstraat krijgen van een imker die ook niet bestreed. Vervolgens was de doelstelling om zoveel mogelijk was te laten aanmaken, zodat ik zo snel mogelijk in mijn eigen kunstraat kon voorzien (daarvan wist ik natuurlijk zeker dat het volledig vrij van bestrijdingsmiddelen zou zijn). Intussen bleken links

Het dubbeltjesgaa op een meter voor de vliegplanken geeft als effect dat de bijen gelijk omhoog gaan. Ik kan dus rustig op een bankje ervoor het plankleven bekijken.

en rechts imkers aanwezig te zijn die ook zonder bestrijding werkten en waarvan de was dus ook veilig is. We hebben intussen een mooie schone wascirkel.

Vitale volken

Resultaat van deze benadering is dat ik mooie gezonde volken heb met, volgens vele andere imkers, rampzalige varroabesmetting. En dat heb ik nu al zo'n 6 jaar. Ik tel op de varroabodems van de kasten tussen de 0 en de 150 varroamijten, afhankelijk van de tijd van het jaar. Mijn zeer vitale bijen hebben er geen last van, en dat is natuurlijk logisch. Als ik de varroamijt bestrijd, beschadig ik ook de bijen. Ik verzwak ze met als resultaat dat ze gevoeliger en vatbaarder worden voor welke parasiet of ziekte ook. Kijk naar onszelf, als we zwakker zijn, zijn we vatbaarder voor ziekten. Ziekten die we meestal allang bij ons dragen, maar door onze vitaliteit worden we er niet ziek van, ons afweersysteem kan het aan. Ik zie hetzelfde in mijn volken gebeuren. Laten we in vredesnaam leren van de fouten die in het verleden gemaakt zijn, zie de aanhef van dit artikel, het zal de vitaliteit van de bijen zeer ten goede komen, het risico van grote verliezen wordt een stuk kleiner.

Details

Op wens van de redactie geef ik u hier nog een aantal gegevens om het bovenstaand artikel te completeren; - ik werk met een vuilnisbakkenras, diverse kruisingen op basis van voorbij vliegende darren. Ik doe dit bewust, daar kruising meestal sterker is.

- ik zit in een landelijk gebied met de bijen op een vaste stand en ga nooit naar een andere locatie. Tegenover mij een fruitteler en op 100 meter een grote kersenbongerd. Bij beide staan in de bloei-periode veel kasten van collega-imkers. Over het algemeen is er een redelijk drachtgebied. Dit controleer ik aan de hand van de stuifmeelsoorten die ik wekelijks zie op de varroabodem.

- De eerste jaren waren iets moeilijker, maar zeker niet schokkend.

- ik laat de volken zwermen, en daarom mis ik wel eens een zwerm. Groot voordeel: ik hoef de kast niet open te maken voor koningin zoeken, geen doppen te kappen etc. Hoe minder ik het volk verstoor, hoe beter. Ik heb wel acrylaat (glasheldere) deksels: als ik de regenkap afneem kijk ik recht in het volk, hoef hiervoor dus niet te openen.

- De genoemde aantallen mijten zijn per week, dit varieert in golven, met het broed mee: veel uitkomend broed geeft veel mijten. Dit is voor mij ook een indicatie hoe het broedverloop is. Je hebt ook weken dat er bijna geen mijten vallen, na zwermen en

een nog niet bevruchte nieuwe koningin bijvoorbeeld. - ik oogst honing meestal eind juni, afhankelijk van het weer, en de tweede oogst is als de honingbakken van de kasten afgaan (slingeren en de was uitsmelten). Ik begin elk jaar met nieuw kunstraat in de honingbakken. De oogst was dit jaar 8 tot 10 kg per kast. Na juni laat ik de overige honing in de kast. Ik beoordeel op het gewicht van de kast of ik invertsuiker bijvoer.

Cyp Wagenaar, Pannerden.

Reactie (2)

Heer Zoet,

ik ben een Buckfast licentienemer en behandel mijn bijen al zes jaar niet meer. Ik heb dit jaar 60 volken ingewinterd, mocht u geïnteresseerd zijn, dan kan u de informatie op mijn site vinden onder teeltjaar en teeltverslagen.

Mijn teeltdoel is een zo goed mogelijke Buckfastbij te telen, met als speerpunt een bij die zonder enige behandeling moet kunnen overleven.

Mijn teeltdoel verwezenlijk ik door veel gebruik te maken van KI, hierdoor kan ik sneller en beter selecteren. Voor de lezers is het zeer interessant om ook eens op www.bijenhouden.nl en dan onder FORUMen ZIEKTEN en PARASIETEN te kijken. Er zijn namelijk nog meer mensen die hier vaak stukjes op zetten en ook al jaren hun bijen niet meer behandelen. Mijn website is www.joostpeschier.nl. Kijk onder bijen.

Joost Peschier, Meedhuizen

Reactie (3)

Op een tweetal door lezers ingezonden stukken in BIJEN 11(10): 277-278 (2002) lijkt het mij nuttig wanneer vanwege de redactie enig commentaar op de inhoud wordt gegeven. Het betreft de artikelen van Joop van Veen, zowel als van Jan Beekman: beiden houden (impliciet) een pleidooi voor het achterwege laten van bestrijding van bijenziektes en -parasieten! Met de stelling dat iedere imker zelf verantwoordelijk is voor zijn/haar beleid in dezen, ben ik het roerend eens. Maar achterwege laten van de vereiste maatregelen ter voorkoming van verspreiding van de problemen houdt het risico in dat collega-imkers daarmee worden opgezadeld! Afgezien van de mijns inziens dubieuze kans (voor de bijen) op succes van deze manier van imkeren, worden in elk geval de burens niet ontzien ...

H.J. van Buul, Eindhoven

Naschrift redactie: zie 'Van de redactie' op pagina 2.